George Georgescu, Evocare... omagiu

(Grigore Constantinescu – 30 octombrie 2012)

Peste un veac de la intrarea pe scena vieții, mai mult de patru decenii de la plecarea de pe scena muzicii – iată repere care ar putea da de gândit asupra felului în care ne mai aducem aminte de una dintre marile personalități ale baghetei românești și internaționale, George Georgescu. Este o realitate faptul că mai vorbim arareori, poate întâmplător, de acest maestru între maeștrii, pe care îl evoca în scrierile sale, cu ani în urmă, George Călinescu. Pildă impresionantă, aceste cuvinte alese reprezintă astăzi un semn de excepție de la regula ingratitudinii de rutină, totodată un gest de respect firesc, deplin meritat.

George Călinescu își intitulează portretul **Dirijorul genial**, articol scris în 1964, în luna septembrie, când inima muzicianului încetase să bată, cu câteva clipe înaintea inaugurării unei noi ediții a festivalului internațional George Enescu. Autorul începe, era poate și cazul, cu o evocare: „Vor fi patruzeci de ani de atunci. La repetițiile generale ale Filarmonicii fură invitați și studenții. Nu eram un ignorant în ale muzicii… și mă dezgusta tot ce nu era Vivaldi, Mozart, Bach. Urechea mea era avidă de sonorități pure și divizate aritmetic, însă la o audiție simfonică nu fusesem niciodată. Repetiția de la Ateneu mi-a produs o emoție extraordinară. Nu știu ce a cântat orchestra, după gesturi îmi închipui că era o simfonie de Beethoven, ceva în fine foarte înrudit, cu confesiuni tragice și izbucniri tumultoase.”.

Obișnuiții lecturilor, familiarizați cu cele scrise de George Călinescu, nu sunt străini de maniera lui în comunicarea ce ne îndeamnă să… privim și imagini. Arta sa de portretist, atât de puternic subliniată în romane, se dezvăluie seducătoare și în proza scurtă, în publicistică. Deci, iată studiul de fizionomie dedicat lui George Georgescu: „Câți ani să fi avut? Spre patruzeci, îmi închipui. Fotografiile făcute în străinătate, ca violoncelist, îl arată încă neexprimat fizionomic, asimetric. Acum era cu totul alt om. Liniile feței erau rotunjite și lustruite, figura totuși prelungă, un bronz desăvârșit, o operă a unui artist din Renaștere. În ochi și în profilul viril ghiceai pasiunea rece, supusul unei discipline, sufletul mai mult persuasiv decât dominator… Fotografiile recente nu ne dau imaginea din urmă a lui George Georgescu… L-am văzut ultima oară la aniversarea lui Mihai Eminescu, când a venit la mine și mi-a spus: **cum se vede că ești muzician!** Dădea totuși cuvântului sensul subtil, cerebral. Ceva m-a surprins în profilul său, readus la lustruirea statuară și ovalul juvenil de altădată. Era aidoma lui Georgescu de acum 30 de ani…”

În sistemul portretistic al lui George Călinescu, după crochiul cu valoare plastică, urmează un al doilea nivel de descriere-cunoaștere, cel al acțiunii. Să urmărim astfel cum realizează, acum, zugrăvirea dirijorului: „...nu mânuia numai bagheta, își compunea fața după valoarea emotivă a frazei, fiind sever, ori resemnat în fața soartei sale, iar la dezlănțuirile furtunoase, opunându-se cu umărul, împiedicându-le să ia proporții dezordonate. Acest fel de a fanda spre valul armonic era poate teatral, dar foarte sugestiv, util și pentru orchestrați, și pentru ascultători. Și, afară de asta, George Georgescu uimea pe toți prin profunditatea lui, cânta, cum a spus un prieten scriitor, din orchestră...”

Conturul muzicianului dirijor nu este însă doar prilej de descriere, pentru scriitor, ci de asemănare cu personalități felurite, de la Vasile Pârvan „care făcea ideile să cânte”, la Caragiale, cel

entuziasmat de Beethoven. Pentru că l-a convins de valoarea sa, George Georgescu a rămas un preferat al lui Călinescu și, în consecință, este plasat cu afecțiune sub lupa melomanului observator:

„Cu timpul, George Georgescu și-a moderat gesticulația, iar în ultima vreme o redusese la sugestii, insinuații şi schimburi complicitare cu executanții. Făcea astfel nu pentru că vigilența dirijorală îi scăzuse (niciodată nu a fost mai rafinată), ci pentru că executanții, unii îmbătrâniți cu ochii la bagheta lui, îi cunoșteau toate nuanțele, le prindeau la cel mai mic semn cu un devotament și o încredere oarbă. Se înțelegeau din priviri, toți mergeau la atac sub privirea unui strateg. George Georgescu era dirijorul pur, care se confunda cu Beethoven şi cu Brahms şi se găsea total exprimat în ei... George Georgescu – încheie Călinescu – a fost, nu încape îndoială, un mare dirijor și nu pot să-mi închipui Filarmonica fără el. Cel puțin vreau să spun că fără el n-ar fi ajuns în forma de corp constituită.”.

În această evocare datorată lui Călinescu se cuprinde și existența, cei tineri poate nu mai știu, unei integrale discografice cu simfoniile Titanului, pe care acum, după atâta vreme, ne-am dori-o restituită actualității, așa cum Ioana, fiica dirijorului, încearcă să o reconstituie cu ajutorul Societății Române de Radiodifutiune, pe compact-discuri. Dar cum spune autorul portetului, George Călinescu „...soarta dirijorului mi se pare cea mai tristă. Trecându-se cu vederea că el este un alter ego al geniilor, el însuși un geniu în felul său, că fără el aceștia ar rămâne nedescifrați și muți, curate hieroglife, lumea îi uită cu repeziciune.”

Și totuși ar trebui să ne opunem neantului care înghite totul.

„În fața ori în incinta Ateneului – gândește Călinescu fără ca propunerea sa să fi avut vreo urmare în deceniile care au trecut – George Georgescu merită un bronz grandios care să sune, când îl lovești cu degetul, sonor ca și sufletul său.”

***

Să privim cu o autentică satisfacție faptul că marile orchestre simfonice bucureștene nu au trecut acum sub tăcere amintirea marelui maestru. Deschiderea stagiunii Filamonicii „George Enescu”, în prima săptămână a lunii octombrie, a invitat publicul la o seară dedicată acestul artist unic, în felul său, semnatarul multor evenimente antologice ale vieții muzicale bucureștene, cu reaudierea unor capodopere ale repertoriului simbolic dedicat Bucuriei și Păcii – **Fantezia pentru pian, cor și orchestră și Simfonia a IX-a** de Ludwig van Beethoven, în interpretarea dirijorală a lui Horia Andreescu, maestru de cor Ion Prunner, solist fiind pianistul Valentin Gheorghiu, artist ce a debutat în carieră sub bagheta lui George Georgescu în anii '40. Este un moment în care Casa Radio lansează și primul disc cu **Uvertura „Coriolan”** și **Simfonia a IX** de Beethoven, dirijate de Maestrul omagiat.

Tot în prima lună a stagiunii Orchestrei Naționale Radio, de asemenea, un întreg program simfonic reia succese ale repertoriului creat de-a lungul anilor de marele artist, sub genericul „In memoriam George Georgescu”. Concertul s-a desfășurat sub conducerea lui Cristian Mandeal, solistă Mihaela

Martin, cuprinzând lucrări de referință, precum **Variațiuni** de Brahms **pe o temă de Haydn, Concertul nr.5 pentru vioară** de Mozart, **Variațiuni și Fugă pe o temă de Mozart op.132** de Max Reger.